

Sivistysvaliokunta 6.10.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Wasa Teaterin lausunto
Hallintojohtaja Marit Berndtson

Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tavoitteet

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on valmistettu laajan ja syvällisen vuoropuhelun kautta kentän toimijoiden kanssa. Ala on saanut aidosti vaikuttaa lakien sisältöön. Tämän seurauksena alan toimijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä esitykseen ja siihen sisältyviin muutoksiin.

Nykyinen valtionosuusjärjestelmä ei tarpeeksi huomioi alan kehitystä ja monipuolistumista. Esitys selkeyttää ja yhtenäistää valtionosuusjärjestelmää. Se lisää toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun edellytykset ja ennakoitavuus suhteessa valtionosuuden määrään.

Uudistuksen hyvät puolet ovat:

- Se kattaa koko esittävän taiteen kenttää
- Uusilla toimijoilla on paremmat mahdollisuudet päästä lain piiriin ja järjestelmässä on joustoa
- Tavoitteena on kulttuurisen moninaisuuden ja taiteen palvelujen alueellisen saatavuuden/saavutettavuuden edistäminen
- Se perustuu henkilötyövuosiin, yksikköhintaan ja valtionosuusprosenttiin
- Se on pääsääntöisesti läpinäkyvä ja tasapuolinen
- Tietyin perustein voi osaan henkilötyövuosiin saada korotettu valtionosuusprosentti
- Henkilötyövuodet ja korotetut henkilötyövuodet myönnetään 6 vuodeksi tai 3 vuodeksi

Talousvaikutukset

Kun laki laajenee kattamaan koko esittävän taiteen kenttää on valtionosuusjärjestelmän piiriin tulossa paljon uusia hakijoita. Uusien toimijoiden mahdollisuus päästä tuen piiriin edellyttää järjestelmään riittävää lisärahoitusta. Samaa koskee uudistuksen muiden tavoitteiden saavuttamista.

Alueteatterit

Nykyiset alueteatterit takaavat jatkuvan ja korkeatasoisen teatteritarjonnan saatavuuden ja saavutettavuuden alueellisesti kaikille ikäryhmille, myös heille jotka eivät pääse teatteritaloon katsomaan esityksiä. Toimintaan kuuluu myös mittava alueellinen yleisötyö.

Esimerkiksi Wasa Teaterilla on 30 alueteatterinäyttämöä ja toiminnasta kolmasosa on kiertue-esityksiä, myös lapsille ja nuorille suunnatut esitykset muodostavat kolmanneksen teatterin toiminnasta. Teatteri toimii lisäksi vähemmistökielellä.

Alueteatteritoiminta vaatii paljon henkilöstöresursseja. Esimerkiksi henkilökunta, joka osallistuu kiertue-esityksiin, ei voi samanaikaisesti harjoitella tai olla mukana muissa tuotannoissa teatteritalossa. Kiertuetoiminnan ja lapsille ja nuorille suunnattujen esitysten lipputulot ovat huomattavasti pienemmät verrattuna muun toiminnan tuloihin. Yleisöpohja on kapeampi vähemmistökielellä toimivalle teatterille, mikä myös vaikuttaa lipputuloihin.

Uudistuksessa rahoitusjärjestelmän peruseriaatteet eivät muutu nykyisestäään. Tästä johtuen ehdotetusta järjestelmästä ei lähtökohtaisesti aiheudu yksittäiselle toimijalle muutoksia tai taloudellisia menetyksiä. Niin kun esityksessä todetaan valtionosuuden määrän ennakointi on selkeää toimintayksiköillä, jotka eivät saa harkinnanvaraisesti korotettavaa valtionosuutta.

Sen sijaan alueteattereiden valtionosuudesta huomattava osa kuuluu harkinnanvaraisen tuen piiriin. Muutokset vaikuttavat näin ollen eritoten alueteatteritoimintaan.

Alueteatterit ovat jo aikaisemmin esittäneet, että saisivat harkinnanvaraisen tuen sijaan korotetun valtionosuusprosentin henkilötyövuosiin. Perusteluna on ollut toiminnan alueellinen merkittävyys ja

aluetatteritoiminnan pitkäjänteisen suunnittelun mahdollistaminen. Aluetatteritoiminnan kustannuspaine kohdistuu suurilta osin henkilöstökustannuksiin, mikä myös puoltaa korotetun henkilötyövuoden mallia. Tältä osin esitys on erittäin positiivinen aluetatterinäkökulmasta.

Samalla täytyy todeta, että on ensiarvoisen tärkeää, että aluetatteritoiminnan kokonaistuki pysyy vähiten nykyisellä tasolla. Tämän toiminnan ylläpitäminen on nyt jo taloudellisesti hyvin haastavaa.

Laskelmien mukaan määrärahalisäyksellä voitaisiin lisätä valtionosuuden perusteena olevien henkilötyövuosien kokonaismäärää noin 400:lla ja lisäksi myöntää valtionosuutta korotetun valtionosuusprosentin mukaisesti noin 120 henkilötyövuoteen enemmän kuin nykyisellä määrärahatasolla. Suurin osa näistä 120 korotetusta henkilötyövuosista pitäisi osoittaa nykyisille aluetattereille, jotta toiminta ei kärsisi. Ministeriö kuitenkin päättää harkinnan mukaan korotettujen henkilötyövuosien jakelusta.

Sen takia toivomme, että valiokunta huomioi aluetattereiden tarpeet uudistuksessa, niin että esittävän taiteen palvelujen alueellisen sekä saatavuuden että saavutettavuuden ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen toteutuu.